

leg. 1561

REGULAMINY I INSTRUKCJE.

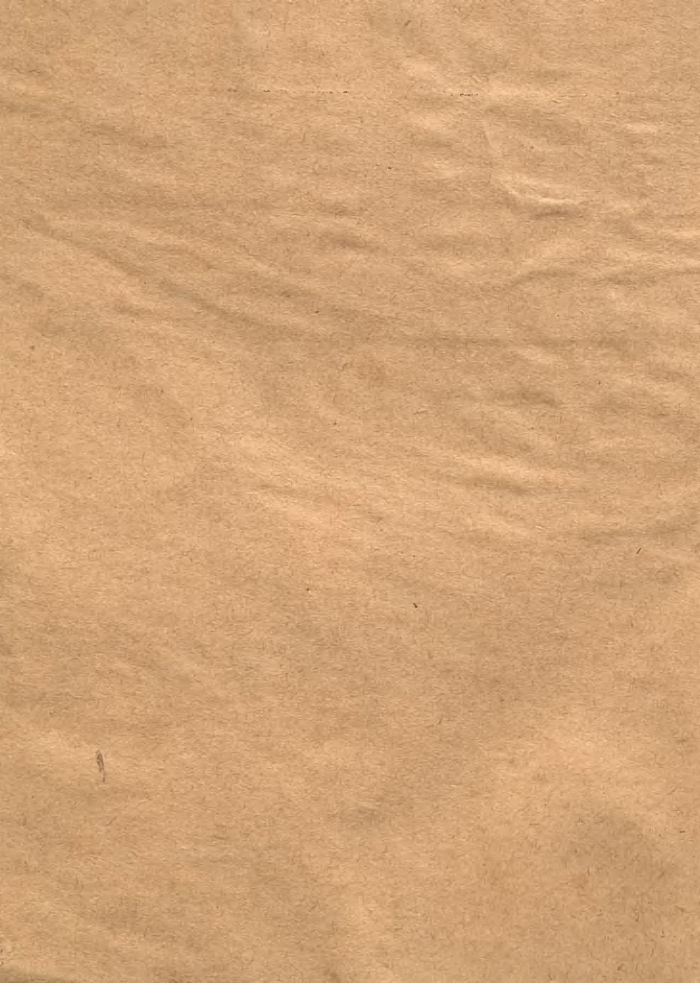

ARCHIWUM
LEGIONÓW
i N. K. N.

NR 1228

INSTRUKCJA WYWIADOWCZA.

= 1918. =

1228

log. 1561

Instrukcja wywiadowcza.

1918.

I.

Ogólna instrukcja dla komend i wywiadowców.

1. Chcąc dojść do zwycięstwa, musi się mieć nad przeciwnikiem przewagę moralną i materialną.

Mając przewagę moralną nad przeciwnikiem, a nie mogąc mu dorównać siłą materialną -- należy przeciwnika osłabić we wszystkich miejscach i na wszelkich polach, na których sami nie posiadamy odpowiedniej siły.

2. Chcąc zaś osłabić przeciwnika trzeba dążyć przede wszystkim do zniszczenia jego siły moralnej a następnie do zniszczenia jego siły materialnej

przez niszczenie pojedynczych oddziałów i zasobów materiału wojennego, czy to będzie broń i amunicja, czy sprzęt saperski, czy żywność, czy też inny materiał.

3. Chcąc zaś dojść do tego, należy być najdokładniej poinformowanym, gdzie, kiedy i w jakiej sile przeciwnik wzgl. jego aparat techniczny i składy się znajdują, jak jest ubezpieczony i t. d.

5. Wszystko to, w miarę najdalej idącej

możności, wiedzieć należy—gdyż podczas walki wszystko może być *równoznacznie ważne*.

Podczas walki nie dosyć jest mieć samego siłę, należy jej umiejętnie użyć, a pierwszorzędne znaczenie w umiejętnym użyciu tej siły stanowi możliwie dokładna wiadomość o siłach przeciwnika.

5. Siłę walczących stanowi ilość i jakość żołnierzy, ilość oficerów i jakość ich wykształcenia, ich stan moralny, zapasy amunicji, zapasy gospodarcze i pieniężne, przychylnie lub wrogie usposobienie mieszkańców kraju, wiadomości, jakie posiadają o planach i ruchach przeciwnika, wreszcie umiejętne użytkowanie wszystkiego tego, co powyżej wskazano.

6. Jasnym jest, że jeżeli walczący wystawia do boju dużą ilość żołnierzy dobrze uzbrojonych, karnych a jednocześnie ożywionych duchem sprawy, za którą walczą, następnie dowodzonych dostateczną ilością wykształconych i gotowych umrzeć dla idei oficerów, walczący ma siłę potężną. Jednak dla zapewnienia sobie zwycięstwa należy mieć zapasy prochu i kul, mieć w co odziać i czem karmić żołnierzy, bo żołnierz choć z karabinem, ale bez kul i prochu równy jest człowiekowi, uzbrojonemu w kij sękaty, a źle odziany i głodny łatwiej podlega chorobie, słabnie i traci potrzebną w walce wytrzymałość na trudy wojenne, staje się łatwiejszym do zwalczania.

Jeżeli przytem mieszkańcy kraju, w któ-

rzym prowadzon jest walka, są przychylnie u-
sposobieni i mogą dać nieraz i pomoc mate-
rialną i zawiadomić o ruchach przeciwnika, to
przy umiejętnym wyzyskaniu wszystkich tych
środków i wiadomości — można mieć stale
zwycięstwo po swej stronie.

7. Niniejsza instrukcja jest tylko pomoc-
niczym środkiem dla przeprowadzania wszel-
kich prac wywiadowczo-wojskowych, przez od-
nośne komendy nakazanych.

8. Instrukcja przepisuje zarazem sposób
sporządzania i wygotowywania „raportów wy-
wiadowczych“, normując w ten sposób ich do-
kładność i jednolitość.

9. Z drugiej jednak strony, wszelkie w tej
instrukcji podane formy i schematy,
*nie powinny w żadnym wypadku krępo-
wać samodzielności myśli, spostrzeżeń i czy-
nów wywiadowcy;*

*owszem powinny być zastosowane do
każdorazowych warunków i potrzeby.*

10. W tym celu wywiadowcom należy, w
miarę możliwości, podawać, dla jakiego celu po-
służą ich prace, które daty i szczegóły są naj-
bardziej potrzebne i ważne i w jakim przecią-
gu czasu ma się wywiad przeprowadzić.

Raporty wywiadowcze.

11. Z każdego nakazanego lub samorzuc-
nie przeprowadzonego wywiadu sporządza się

Raport wywiadowczy

w 3 (trzech) egzemplarzach, z których jeden pozostaje w odnośnej Komendzie miejscowej, dwa inne odsyła się w drodze służbowej do Komend wyższych.

12. Wszystkie Komendy muszą dbać o to, aby przez niesumienność w zbieraniu, zestawianiu i przesyłaniu raportów nie zmniejszać wartości ciężkiej i ryzykownej pracy wywiadowczej. Naznaczanie przeto do zestawiania raportów ludzi odpowiedzialnych i fachowych jest konieczne.

Sposoby zestawiania raportów normują osobne rozkazy.

13. W raporcie, który pozostaje w odnośnej Komendzie miejscowej i okręgowej, należy prowadzić dziennik zmian, które z biegiem czasu zachodzą.

Zmiany te zapisywać należy na odwrotnej stronie każdego raportu wzgl. na doklejonej kartce.

Zmiany o specjalnie ważnym znaczeniu należy natychmiast meldować Komendzie przełożonej.

Zresztą o wszelkich zmianach należy donosić perjodycznie w formie

Raportu zmian.

Raport wywiadowczy

14. *Raport wywiadowczy* składa się:

a) *ustnie*—zaleca się przytem uzupełnie-

nie przy pomocy szkiców i planów oraz czę-
stokroć fotografii,

b) *pisemnie*,

c) *graficznie*, przy pomocy rysunku.

Często graficzna część raportu jest naj-
ważniejsza, raport ustny lub pisemny jest tyl-
ko uzupełnieniem.

15. *Raport ustny* składa się tylko z bra-
ku czasu lub możliwości sporządzenia pisemne-
go raportu.

16. *Raport pisemny* powinien być, po-
dobnie jak i ustny, uzupełniony szkicami, pla-
nami wzgl. fotografiami.

17. *Raport pisemny* powinien być w ten
sposób sporządzony, by go można było odczy-
tać *nawet przy niedostatecznym oświetleniu*
i w czasie deszczu (unikać używania chemi-
cznych ołówków!!)

18. Do *obszerniejszych* raportów wywia-
dowczych należy dołączyć *spis rzeczy*; na
stronicy tytułowej powinno się zaznaczyć *ilość*
zapisanych kartek oraz ilość i rodzaj załą-
czników.

19. Wszelkie szczegóły, które można
odczytać z *graficznej części raportu* (z dołą-
czonych szkiców, fotografii), należy opuścić w
raporcie pisemnym, zaznaczając wzgl. obja-
śniając tylko krótko ważniejsze punkty. Jest-
to jedno z najważniejszych wymagań zwięzło-
ści i przejrzystości raportu.

20. Drugim warunkiem jest przyłączenie

istoty rzeczy każdego punktu raportu na początku zdania.

Na początku zaś każdego raportu wymienić i podać szczegóły, *najbardziej godne uwagi.*

21. Powinno się podawać *wyniki obserwacji— a nie obserwacje same.*

22. Ważniejsze zdania i słowa należy *podkreślać.*

23. *Używanie krótkich zdań oraz unikanie sztucznego i nieużywanego sposobu wyrażania się* ułatwia nadzwyczaj zrozumiałość raportu. W tym celu zaleca się *przeczytanie* raportu po napisaniu, przyczem należy się postawić w położenie odbiorcy raportu. Tak postępując, uda się częstokroć znaleźć odpowiedniejszy sposób wyrażenia się i usunięcia dwuznaczności.

24. Każdy raport musi być *wiernym obrazem przedstawianej rzeczywistości;* musi więc być prawdziwy i rzetelny. Należy więc ściśle *rozdzielić* między tem, *co się samemu zaobserwowało,* *czego się dowiedziano od innych i od kogo,* *co jest tylko domysłem, a co wnioskiem.*

25. Wywiadowca wyraża się o sobie najlepiej w pierwszej osobie — przez „*ja*“, a nie przez „*podpisany*“ i t. p.

Wszelkie dane należy podawać w *stano-*

wczej formie, wykluczającej wszelkie wątpliwości.

W tym celu należy unikać wyrażen, jak: „na prawo“, „na lewo“, „przed“ i „za“, z tej lub—z tamtej strony“ i t. p. Okoliczności te należy określać przez podawanie stron świata. Wyrażen „na lewo“, „na prawo“, „w górę“, „w dół“—można używać tylko przy określaniu brzegów rzeki i skrzydeł nieprzyjacielskiej linii bojowej.

Drogi i szosy oznacza się według dwóch miejscowości i „skąd“, „dokąd“. Wyloty miejscowości oznaczać według stron świata, wzgl. według dróg, z tych wylotów wychodzących.

To ostatnie tyczy się też oznaczania węzłów dróg.

26. Na każdym raporcie należy dokładnie uwidocznic, *gdzie i kiedy dane spostrzeżenie uczyniono.*

27. *Liczby, imiona i nazwy* wypisywać wyraźnie i dokładnie!! Nazwy—według dołączonej, wzgl. podanej mapy!

28. Wolno używać wszelkich skrótów, przepisanych przez Reg. sł. pol., oraz takich, które mogą być zrozumiane łatwo i niedwuznacznie.

29. Raport należy zawsze zaopatrzyć w *dokładną datę sporządzenia i wysyłki*; przy raportach, w których zależy na dokładnem podaniu czasu, *trzeba zaznaczyć dokładnie godzinę i minutę ukończenia i wysyłki.*

30. Każda część raportu wywiadowczego

musi być zaopatrzona w *podpis wykonawcy*, z zaznaczeniem jego *przydziału organizacyjnego wzgl. taktycznego*.

31. Zresztą każdego raportu wywiadowczego tyczą się wszelkie dane i przepisy, zawarte w Reg. sl. pol. „O meldunkach, doniesieniach i raportach“.

32. Raporty muszą—o ile możliwości, *jak najspieszniej — dojść do miejsca przeznaczenia*,

w przeciwnym bowiem razie *częstokroć tracą na wartości*.

Czego się wymaga od dobrego wywiadowcy?

33. Od dobrego wywiadowcy wymaga się: *pełnego zrozumienia* otrzymanego polecenia i zadania; w razie jakichkolwiek wątpliwości *należy zapytać lub też prosić o powtórzenie*;

jasnego i trafnego sądu wojskowego; prędkiego zorientowania się we wszelkich szczegółach, ważnych dla celowego wypełnienia zadania;

sumienności w przeprowadzeniu wywiadu.

Wywiad wywiera częstokroć decydujący wpływ na postanowienia dowódców. Zaniebdanie pod tym względem będzie karane tem surowiej, im większą szkodę, przez niesumienność wywiadowcy, organizacja, wzgl. oddział poniesie;

wywiadowca powinien pracować *szybko, zdecydowanie i bez niepotrzebnej straty czasu, ale nie pobieżnie i lekkomyślnie*;

byłoby to grubym przestępstwem wobec nałożonego obowiązku!!

znajomości i zrozumienia *map, planów i szkiców*—nabywa się przez ustawiczne ćwiczenie;

umiejętności *szkicowania i sporządzania planów i croquis*. (Szkic jest najlepszym objaśnieniem raportu). Zalicza się tu też umiejętność *rysunku i fotografii*;

zmysłu orientacyjnego, czyli t. zw. po polsku „*dobrego węchu*“.

Tak wyposażony wywiadowca daje rękojmię, że dobrze i celowo potrafi spełnić postawione mu zadania.

Jak wywiadowca pracuje?

Przygotowanie.

34. Odpowiednie *gruntowne i dokładne przygotowanie jest jednym z pierwszych warunków powodzenia i przeprowadzenia wywiadu*.

Przygotowanie — to znów dokładne studjum odpowiednich robionych poprzednio wywiadów, książek, map, planów, szkiców, fotografii, opisów i t. p.

Gruntowne studjum mapy, planu ułatwia znakomicie orientację w terenie.

35. Na podstawie w ten, czy w inny spo-

sób otrzymanych danych, układa wywiadowca samodzielny plan i program wywiadu.

Pod tym względem komendy przełożone nie powinny w żaden sposób ograniczać samodzielności wywiadowcy.

Wywiadowca powinien rozważyć, jak dany wywiad przeprowadzić w nakazanym czasie i zakresie, powinien obrać sobie drogę tam i napowrót, (częstokroć kilka dróg), uprzytomnić sobie najważniejsze punkty zadania i t. p.

W razie potrzeby przygotować broń, amunicję, światło, żywność, komunikacje i t. d.

P r a c a.

36. W czasie pracy bada się wszystko, o ile możliwości, *osobiście, kontroluje się dane*, otrzymane w czasie przygotowania, oraz *wypełnia się braki*.

To jest najistotniejszą częścią wywiadu.

37. Braki uzupełnia się bądźto przez *osobiste spostrzeżenia*, bądź też przez *wypytywanie osób postronnych*.

38. *Osobiste spostrzeżenia* należy robić z możliwie największą *dokładnością*, ale tak bez drobnostkowej pedanterji, zabierającej tyle drogiego czasu, jak i bez szkodliwej powierzchowności. Szczególnie ważne dane należy kilkakrotnie i na rozmaite sposoby *kontrolować*.

39. Wszelkie dane, otrzymane od *osób postronnych*, *należy kontrolować*, w miarę możliwości, *osobiście*; jeśli to nie jest możliwe,

to przez powtórne zapytywanie tych samych i innych osób.

Zwracać baczną uwagę na stopień wiarygodności podanych wiadomości i prawdomówność podających te osób.

Rzeczy te należy notować.

40. Wywiadowca powinien się starać wejść w kontakt z fachowcami w danej dziedzinie, jak np. z inżynierami, leśniczymi, urzędnikami, geometrami, wojskowymi i t. p. i przytem należy się starać wejrzeć w urzędowe, wzgl. fachowe zapiski, dokumenty, plany i rysunki. W ten sposób postępując częstokroć łatwiej, szybciej i pewniej dochodzi się do posiadania ważnych wiadomości, aniżeli przez własne trudy i obserwacje.

41. Godne uwagi mapy, plany, szkice i fotografie, książki, broszury, gazety, zapiski i t. p. należy zakupić lub zabrać i dołączyć do raportu.

42. Wszelkie zebrane wiadomości notuje wywiadowca natychmiast w swych zapiskach, wzgl. wrysowuje w mapę lub szkic w ten sposób, *by też i kto inny wtajemniczony mógł zapiski zużytkować.*

Zapiski te należy robić tak, aby w razie ujęcia, aresztowania, lub dostania się do niewoli, można je zniszczyć.

43. Jeśli wywiadowca ma w swej pracy pomocników, powinien ich zawiadomić o otrzymanem poleceniu tak, aby w razie potrzeby mogli działać samodzielnie.

44. czynności wywiadowcze dzielimy na:
 1) wywiady przedwstępne,
 2) wywiady w czasie akcji bojowej.

II.

Wywiady przedwstępne.

45. Jednym z najważniejszych warunków powodzenia każdego przedsięwzięcia bojowego — jest

dobry plan akcji,

oparty na możliwie zbliżonem do doskonałości zaznajomieniu się ze wszelkimi okolicznościami, wśród których akcja się ma rozwijać.

46. Wobec tego pożądanem jest zawczasu, przed rozpoczęciem akcji, inieć dane do stworzenia jej planu; dane te otrzymuje się przy pomocy

- *wywiadów przedwstępnych.*

47. Pewna część tych danych może być zaczerpnięta z *map, planów, fotografii, z opowiadań oraz z książek i dokumentów*; nigdy jednak ta część danych nie może wystarczyć do tego stopnia, by się można było obejść *bez osobistego i naocznego zebrania tych danych*, otrzymując w ten sposób obfite, szczegółowe i dokładne wieści, dosta eczne dla stworzenia dobrego planu akcji.

48. Wywiady nasze mają służyć *wyłącznie celom bojowym*; obchodzić więc nas będą te szczegóły i dane, które mogą wpłynąć w ten,

czy w inny sposób na przebieg akcji bojowej, a nie na inne czynności ludzkie.

49. W tym celu wywiady nasze będą skierowane na:

a) Teren akcji.

b) Budynki, koszary, urzędy i instytucje publiczne, domy prywatne.

c) Miejscowości.

d) Wojsko i instytucje wojskowe.

e) Urządzenia służby łączności i komunikacje.

f) Wskazanych ludzi.

50. Dla każdego z wyżej wymienionych punktów wymagamy czego innego. Inne bowiem są szczegóły i dane, o które chodzi przy wywiadzie terenu akcji, inne, jeśli chodzi o wojsko i urządzenie militarne, a jeszcze inne, jeśli chodzi o urządzenie służby łączności i t. p.

Wobec tego każdy wywiadowca powinien wiedzieć, jakie dane są potrzebne i ważne dla każdego z powyższych punktów.

51. Powyżej podajemy wskazówki, które mają na celu ułatwienie wywiadowcy zorientowania się w odnalezieniu i wyszukaniu tych szczegółów i wiadomości, które do danego celu są potrzebne. Wskazówki te nie powinny żadną miarą,

ograniczać samodzielności wywiadowcy,
któremu w czasie wywiadu powinno przyświecać tylko zadanie i cel, a prowadzić go powinien najlepszy doradca:

zwykły zdrowy rozsądek.

Wywiady terenu.

52. Zawarte są w każdym podręczniku terenoznawstwa—tutaj ich nie podajemy. Zajmiemy się natomiast wywiadami szczegółów pokrycia terenu.

Drogi.

53. Podać należy:

przestrzeń, która ma być zbadaną;
nazwę i kierunek drogi;

drogi równoległe, boczne i teren
po obu stronach drogi;
długość i szerokość;

jakość drogi, jeśli potrzeba—jej budowa,
pokrycie, wpływ warunków atmosferycznych,—
możliwość naprawy;

mosty i cieśniny;

główne punkty, przez które droga prze-
chodzi;

zaludnione punkty na badanej przestrze-
ni, mieszkańcy tych punktów, sposoby obej-
ścia ich;

ruch na drodze—w jakim czasie i sile;

lasy, krzaki i zarośla — ukrycia po stro-
nach drogi, ich położenie w stosunku do miejsc
zaludnionych;

rzeki i strumyki po drodze (patrz — wy-
wiady rzek);

linje telegraficzne i telefoniczne przy dro-
dze — ewent. stacje przy drodze, wzgl. w po-
bliżu;

oddziały wojskowe, policji lub żandarme-

ri na drodze, wzgl. w pobliżu; kontrola po drodze; miejsca błędne;
spadki i wzniesienia drogi; wąwozy i t. p.

Linje kolejowe.

54. Podobnie, jak i drogi, ponadto:
ilość torów;
budowa toru kolejowego,—nasypy, wąwozy, wzniesienia i spadki, zagięcia i łuki, tunele, wiadukty i mosty;
punkty, które umożliwiają częściowe lub zupełne zniszczenie toru, wzgl. zatamowanie ruchu kolejowego (Inst. o niszc. komunik.);
drogi dojazdowe;
o ile tor kolejowy nadaje się, jako droga marszu?

Urządzenia stacyjne:

odstępny od stacji sąsiednich;
plan i rozmieszczenie budynków i urządzeń stacyjnych;
rozkład pociągów osobowych i towarowych oraz transportów wojskowych—czas ich zatrzymywania się;
siła, jakość i rozmieszczenie straży, posterunków i komend stacyjnych oraz odległość od najbliższych;
komunikacja z miastem i z sąsiednimi stacjami—telefon, telegraf, dorożki, drezyny i t. p.;
odległość stacji od miejscowości;
ilość maszyn i wagonów kolejowych;
czy jest remiza, jej jakość;
zapasy węgla;

długość stacji między krańcowymi zwrotnicami:

ilość torów na stacji;

ilość zwrotnic i krzyżownic;

ilość, jakość, rozmieszczenie i urządzenie pomp, studni i żórawi;

komunikacja i sygnalizacja w obrębie stacji: telegraf i telefon, bloki, semaforey, dzwonki;

ogólne i szczególne znamiona stacji;

nastrój personelu i straży stacyjnej, czy można liczyć na ich pomoc?

Zresztą tak, jak przy wywiadzie budynków.

Budynki.

55. Najbliższe otoczenie;

ogrodzenie—materiał, łatwość przedostania się przez ogrodzenie do środka, widok z ogrodzenia; sposoby podejścia do ogrodzenia z zewnątrz i z wewnątrz; wejścia do ogrodzeń, ich budowa i sposób zamykania;

straż—ilość, jakość, uzbrojenie, nastrój—jak ją wywołać do wyjścia;

psy—czy są na podwórzu—jakie?

położenie domu w stosunku do wejścia i ogrodzenia; czym jest zajęta przestrzeń między domem a ogrodzeniem? czy jest możliwość ukrycia się; czy jest możliwość i materiał do zabarykadowania wejść?

przeznaczenie i ruch w budynku: prywatny, czy publiczny, czy koszary;

ilość mieszkańców i mieszkań (ubikacji), ich rozkład—kurytarze i zakamarki przy urzę-

dach ilość urzędników i służby i ich usposobienie, godziny biurowe, system zajęć i rozmieszczenie urzędników w pokojach, dostęp i ruch publiczności — rozmiary ruchu, komunikacje: telegraf, telefon — miejsce i sposób rozmieszczenia, możliwość przerywania połączeń, godziny pozabiurowe—ilość dyżurnych, ich zwyczaje i stosunek do obowiązków;

to samo tyczy się i budynków, zajmowanych przez komendy i sztaby wojskowe, policję i żandarmerję;

z jakiego materiału jest dom zbudowany? balkony, przybudówki;

wejścia i schody — z ulicy, z podwórza, jak się zamykają, zamki, części szklane lub łatwo usuwalne;

okna—ilość i gdzie wychodzą;

oświetlenie — w różnych mieszkaniach, na schodach i w porach dnia;

zaopatrzenie budynku w wodę, wodociągi i możliwość przerywania dostępu wody;

piwnica i strych — wejścia do nich, łatwość wydostania się na dach własny i na dachy sąsiednie, u kogo są klucze?

dach — jak pokryty, płaski czy pochyły, możność chodzenia po nim i spuszczenia się zeń;

komunikacje: telegraf, telefon, dzwonki elektryczne, tuby do mówienia, rozmieszczenie, kierunek, możliwość najszybszego zniszczenia;

drogi, prowadzące do domu, możliwość skrytego podejścia i wyjścia z domu;

otaczające zabudowania: odległość od nich, rozmieszczenie i t. p.;

najbliższe posterunki wojskowe, policji lub żandarmerji; czas potrzebny do odbycia przestrzeni, oddzielającej je od domu.

Ochrona — w razie, jeśli dom, wzgl. budynek publiczny ma stałą straż; jak jest uzbrojona, ilość i jakość straży, gdzie się mieści, jej służba i stosunki wewnętrzne

K o s z a r y.

56. Wywiad koszar wymaga prawie tych samych danych, co wywiad każdego innego budynku. Należy tylko zwrócić uwagę i podać, gdzie się znajdują pokoje podoficerów, gdzie się znajduje broń w czasie, gdy nie pozostaje w rękach żołnierzy, gdzie jest pokój dyżurnych oficerów wzgl. podoficerów, jak się lokują żołnierze w czasie spoczynku lub snu.

Warty — gdzie stają, czego pilnują, jaki ich skład, jakość i uzbrojenie, jak i kiedy się zmieniają, jakich znaków rozpoznawczych (hasel) używają.

Składy wojskowe i prochownie — ich rozmieszczenie i zawartość, droga wart i rontów.

Linje komunikacyjne, najbliższe oddziały i posterunki wojskowe — tak jak przy wywiadzie budynków.

Miejscowości.

57. Plan miasta, miasteczka, wsi lub ich części;

pory dnia, gdy te lub inne części są bardziej ruchliwe lub odwrotnie, punkty miasta najbardziej ruchliwe i odwrotnie.

Główne punkty — władze cywilne i wojskowe.

Oświetlenie — rozmieszczenie, jakość i ilość, sposoby zatamowania zupełnego lub częściowego dopływu światła.

Komunikacja — telegrafy, telefony, koleje, tramwaje i t. p., ulice i drogi do innych sąsiednich punktów; sposoby częściowego lub zupełnego opanowania wzgl. zniszczenia komunikacji.

Policja, wojsko i żandarmerja — ilość, jakość i rozmieszczenie, przestrzeń, oddzielająca od najbliższego punktu, gdzie załoguje najbliższy oddział, jeśli go w danej miejscowości nie ma, czas potrzebny do możliwego przybycia wojska, policji lub żandarmerji.

Ogrody i parki — łatwość wejścia i wyjścia w różnych porach dnia i nocy oraz łatwość użycia ich, jako dróg dla przejścia i zbiórki.

Ulice — bruk, szerokość, zakręty, ruch pieszy, kołowy i tramwajowy, posterunki policyjne i wojskowe, oświetlenie.

Place — wielkość, oświetlenie, ruch i t. p.

Mieszkańcy danej miejscowości — ilość, narodowość, nastroj w stosunku do załóg wojskowych, do władz okupacyjnych i do nas.

Opis ważniejszych budynków, składów broni, amunicji i żywności — ich ochrona.

Rzeki, stawy i t. p. w obrębie miejscowości.

R z e k i.

58. Ogólne położenie;
 spławność, długość badanego odcinka,
 głębokość i kierunek biegu, szerokość, podło-
 że koryta i jego budowa, prąd i t. p.;
 brzegi i teren otaczający; miejsca zalud-
 nione nad rzeką;
 drogi dochodzące do rzeki;
 dopływy w danym odcinku;
 sposoby przejścia przez rzekę — mosty,
 brody, promy, czółna, łodzie i t. p.
 w zimie: lód.

a) mosty — kładki.

Rodzaj mostu: kolumnowy, kamienny, dre-
 wniany, żelazny; kolejowy, dla ruchu kołowe-
 go i pieszego wzgl. tylko dla pieszego; ponto-
 nowy, łyżwowy etc. (patrz każdy podręcznik
 terenoznawstwa);

dostęp do mostu;
 stan mostu i jego nośność i użyteczno-
 ści; sposoby i urządzenia do chwilowego
 wzgl. do trwałego zniszczenia (patrz Instr. o
 niszczeniu komunikacji).

b) p r o m y.

Rodzaje przewozu, dopuszczalne obciąż-
 enie;

rozmiary i t. p.;
 dostęp do promu;
 czas potrzebny do jednorazowego zała-
 dowania promu oraz do przejazdu i powrotu;

ilość, rodzaj oraz nastrój przewoźników
i t. d.

c) b r o d y.

Położenie brodu, sposób odszukania;
podłoże koryta—miejsce brodu;
długość i szerokość;
prąd w tem miejscu;
głębokość brodu; (dla piechoty 1 m., dla
kawalerji 1.35 m., dla artylerji i wozów 0.60 m.

d) l ó d.

szerokość jednostajnej powierzchni lo-
dowej;

dostęp do niej;

grubość lodu; (dla piechoty 8—10 cm.,
dla kawalerji 12—15 cm., dla artylerji i wo-
zów, zależnie od ich ciężaru od 18—25 cm.).

Dolna powierzchnia lodu musi dotykać po-
wierzchni wody.

L u d z i e.

59. Wygląd zewnętrzny, ubranie — zwa-
szcza, gdy jest stałe—(mundur); uzbrojenie;

przypuszczalna siła fizyczna;

zajęcie i sposób życia;

stosunki osobiste danego osobnika i wy-
nikające stąd możliwości dostępu;

mieszkanie; służba, jej jakoś, ilość i na-
strój; straż, ewent. eskorta — jej ilość, jakoś,
uzbrojenie i nastrój moralny.

Oddziały wojskowe.

60. Nazwa oddziału;

rodzaj broni i przynależność taktyczną; zadania oddziału? (np. kadra uzupełn. oddz., rekwizyty;

gdzie jest reszta danego związku taktycznego? czy wojska frontowe, etapowe, czy stare formacje pomocnicze posp. ruszenia? wiek żołnierzy;

stan liczbowy (prowiantowy i bojowy) oddziału, jego siła bojowa; aprowizacja oddziału; ilość oficerów sztabowych i młodszych; narodowość żołnierzy i oficerów (procent.); stosunek oficerów do żołnierzy; nastrój moralny i polityczny oficerów i żołnierzy; stosunek do ludności;

dyslokacja i kwaterunek oddziału; jak żołnierze, jak oficerowie;

zajęcia służbowe wojskowe i gospodarcze; najbliższe oddziały; warty, patrole, ronty—ich siła, skład, dowództwo, uzbrojenie i nastrój, oraz sposób i miejsce pełnienia służby;

osoby zaufane w oddziale, z którymi można wejść w kontakt, oraz w jakim stopniu?

stopień pracy agitacyjnej w oddziale.

61. Wywiady, skierowane na *inne szczególne*, są albo *kombinacją* wyżej podanych schematów, albo też wymagania im stawiane przepisuje *każdorazowo rozkaz do wywiadu*.

Zależy tu też wiele, a nawet najwięcej, od *samodzielności, zrozumienia rzeczy i jasnego oraz wyrobionego sądu wywiadowcy*.

Schematy wyżej podane są tylko wzorami, a nie niezmiennym przepisem. Wykorzystanie ich musi być *celowe i rozsądne oraz*

dostosowane do wymogów i warunków, zadania i celu.

III.

Wywiady w czasie akcji.

62. *Przedwstępne wywiady*, o ile są dobrze przeprowadzone, wystarczają do ułożenia dobrego planu akcji i orjentowania się w położeniu, nie są jednak wystarczające dla samej akcji.

63. Przyczyny tego są następujące:

a) Niekiedy sprawy układają się tak, że akcja musi być przedsięwzięta *pomimo, że nie dokonano dla niej wywiadów przedwstępnych.*

b) Wywiady przedwstępne prawie zawsze nie są *pełne i dostatecznie dokładne albo nawet błędne* —wobec tego różne szczegóły planu, opartego na tych danych, mogą uleść zmianie przy bliższem rozpatrzeniu podczas akcji.

c) Wywiady przedwstępne, nawet zupełnie pewne i dokładne, pozwalają bardzo często jedynie na ułożenie *planu warunkowego.*

d) Nieraz się zdarza, że plan akcji polega na czynach, dokonywanych w *pewnem następstwie* lub koniecznych do wykonania *jednocześnie, lecz w różnych miejscach*, przy czem od jednego czynu, czy części akcji, zależy powodzenie całego planu i skuteczność całej akcji.

e) Wreszcie wszystko na świecie jest zmienne i wobec tego przedwstępne wywiady nigdy nie dają pewności, *że ten lub inny*

szczegół, niekiedy ważny dla planu akcji, nie uległ zmianie. Obok tego żaden plan przewidzieć nie może wszystkich wypadków, które zawsze wpłynąć mogą na opóźnienie, konieczność przyspieszenia akcji, na zmianę tego lub owego szczegółu planu lub nawet w wielu wypadkach na zupełną przebudowę jego, czy zrzeczenie się wykonania go w danej chwili.

64. Wszystkie te przyczyny obok nieprzewidzianego wylwu na przebieg akcji pogody, różnych pór dnia i t. d., powodują, że niekiedy przy akcjach prostych, a przy akcji złożonej*) prawie zawsze, wywiady przedwstępne dają możliwość ułożenia planu tylko ogólnikowego, dokładny zaś plan ze wszystkimi szczegółami powinien być ułożony przez naczelnika oddziału przed główną akcją.

65. Wobec tego koniecznością jest, by wywiad stał się *nieodłączną częścią każdej akcji*, dając możliwość naczelnikowi oddziału dopełnienia braków pierwotnego planu, poprawienia go, gdy tego zajdzie potrzeba, i zmienienia go, gdy to się okaże koniecznym.

66. Z natury rzeczy wypływa, że wywiad spełnia swą rolę jedynie podczas przygotowawczych okresów, w samej zaś akcji nie

*) Akcją złożoną nazywamy taką, która się odbywa na większej przestrzeni lub trwa czas dłuższy, która wymaga współdziałania kilku części w różnych miejscach, w której bierze udział większa ilość ludzi oraz gdy wielką rolę w planie odgrywa postępowanie naszych wrogów albo nawet większej ilości ludzi, nie należących do organizacji.

gra żadnej roli, chyba, że jest ona wstępem do akcji innej, bardziej złożonej. Więc w każdym marszu, wyczekiwaniu i temu podobnych nieodzownych częściach każdej akcji, służba wywiadowcza jest konieczną.

67. Wywiadowcy w okresie wywiadowczym do akcji są *oczami oddziału*. Zapomocą nich oddział widzi, co ma przed sobą, do czego ma się przygotowywać, czego się strzedz i czego unikać. By uchronić główną siłę bojową od niespodzianek, nieodłącznych prawie od każdej akcji, biorą oni na siebie całe zmęczenie, jakie wywołuje naprężona uwaga, i całą niepewność, która jest połączona z zetknięciem z zupełnie lub nawpół niezbadanymi przeszkodami, grożącymi nieraz śmiercią.

68. I jak wzrok nasz zawsze wybiega naprzód, spełniając dla nas bezwiednie w każdej czynności służbę wywiadowczą, tak i wywiadowcy w oddziale idą na przedzie, przed oddziałem, badając jego drogę, ostrzegając przed niebezpieczeństwem i niespodzianką, dając dowódcy dane do wydania dobrych, odpowiednich do warunków rozkazów.

69. Nie dość jednak, by nasze oczy coś spostrzegły, *abyśmy z tego spostrzeżenia praktyczny mogli wysnuć wniosek*. Trzeba, by spostrzeżenia doszły do mózgu, bo stamtąd jedynie wyjść może to, czy inne postanowienie. Więc i w służbie wywiadowczej nie dość coś dojrzeć i zauważyć, trzeba to, co zauważone, przesłać do mózgu oddziału, t. j. do jego dowódcy.

70. Ze wszystkich uwag poprzednich wynika, że wywiady są nieodłączną częścią każdej akcji w jej okresie przygotowawczym i mają na celu:

Zbadać drogę, po której się oddział posuwa i pole jego działania, dopełniając braki wywiadów przedwstępnych.

Uniemożliwić zaskoczenie oddziału i zmniejszyć szkodliwy wpływ wszelkich niespodzianek i nieprzewidzianych wypadków.

Dostarczać stale dowódcy oddziału możliwie doskonałych danych o warunkach i okolicznościach, do których oddział stosować się musi w swem postępowaniu.

71. Dla spełnienia swego zadania wywiadowcy muszą się odznaczać *zręcznością, sprytem, dobrym wzrokiem oraz dobrze wyćwiczoną uwagą i spostrzegawczością, muszą umieć orjentować się w miejscowościach we dnie i w nocy.*

72. W czasie zaś służby:

Muszą znać szczegóły z wywiadów przedwstępnych, by móc je dopełniać swoją obserwacją.

Powinni rozumieć plan ogólny akcji, aby się orjentować, czy ten lub ów szczegół, spostrzeżony przez nich, może wpłynąć na skuteczność akcji.

W marszu muszą iść przed oddziałem tak, by przestrzeń pomiędzy nimi a resztą pozwalała dowódcy oddziału na niepostrzeżoną zmianę kierunku marszu, ukrycie oddziału albo przygotowanie go do akcji.

Obowiązani są iść, możliwie nie zwracając na siebie uwagi, aby nie zdradzać całego oddziału, dając mu tę przewagę, jaką ma zawsze widzący nad niewidzącym.

Powinni umówić się ściśle i dokładnie z dowódcą oddziału o sposób komunikowania się z nim, czy to zapomocą sygnałów, czy też ludzi.

W razie napotkania nieprzewidzianej przeszkody, muszą natychmiast zawiadomić o tem dowódcę, nie schodząc ze stanowiska i obserwując zdala przeszkodę, by dowódca, gdy się zjawi, miał odrazu dane do sądzenia o sprawie.

W czasie marszu w błędnych miejscach drogi zostawić albo umówione z góry znaki, albo jednego z wywiadowców dla skierowania oddziału na istotną drogę (ważne to jest w rozwidlaniach się dróg i w miejscach, gdzie się z drogi prostej schodzi).

Wywiadowcy nie mają prawa rozpocząć tej, czy innej akcji na swoją rękę, pamiętać bowiem powinni, że niosą odpowiedzialną służbę ochraniańia i zabezpieczania reszty towarzyszy i że ta służba jest ich głównem zadaniem.

73. Ilość wywiadowców, wysłanych przez oddział musi być z konieczności rozmaita, w zależności od siły samego oddziału, od danych wywiadow przedwstępnych, jakości i ilości przewidywanych przeszkód i t. d. Jeśli wywiadowców jest kilku, to musi być wyznaczony dla nich dowódca, który podzieli pomiędzy ludzi pracę wywiadowczą w sposób, odpowiadający zadaniu.

74. Przestrzeń pomiędzy wywiadowcami i oddziałem z konieczności musi być rozmaita w zależności od warunków. Tak więc w miejscowości, gdzie łatwo się ukryć, przestrzeń może być mniejsza, w otwartych—przeciwnie; na ruchliwych ulicach przestrzeń mniejsza, na pustych—większa; gdy wywiadowców jest więcej, odstęp pomiędzy nimi a oddziałem może być większy, w przeciwnym wypadku mniejszy i t. d. W każdym razie nie powinien on być tak duży, by komunikacja pomiędzy wywiadowcami a oddziałem stała się utrudnioną, gdyż wówczas sama służba wywiadowcza traci sens i znaczenie, a również nie tak mały, by dowódca nie miał czasu na odpowiednie zarządzenia przy spotkaniu nieprzewidzianych przeszkód i wypadków.

75. Poza służbą w ścisłym tego słowa znaczeniu wywiadowczą, w wielu wypadkach na wywiadowców spada obowiązek rozpoczęcia samej akcji. Zdarza się to wtedy, gdy szybko i bez hałasu trzeba usunąć z drogi pierwsze przeszkody do akcji, a częstokroć przy niespodzianem natknięciu się na nieprzyjaciela.

Taką czynność rozpoczynać należy po otrzymaniu specjalnego rozkazu czy sygnału, gdyż ma ona znaczenie jedynie wówczas, gdy już cały oddział jest przygotowany do dopięcia zamierzonego celu.

76. Dla ćwiczeń w wywiadach, które wogóle wymagają pamięci, uwagi i szybkiej orientacji, należy wybrać jaki przedmiot dla wy-

wiadów, a przy każdym obejrzeniu przedmiotu sprawdzać raz już zanotowane szczegóły; po wywiadzie zapisać wszystko, co zostało spostrzeżone, oraz porównać ze spisem powyższym szczegółów albo specjalną instrukcją dla zapamiętania tego, co jeszcze dokonane być musi. Przedewszystkiem zaś przy ćwiczeniach nie należy się kusić odrazu objąć wszystkie szczegóły. Najlepiej postanowić sobie zawczasu, jakie szczegóły mają być spostrzeżone za każdym wywiadem. W razie, gdy wywiady są prowadzone przez całą grupę ludzi pod czyjś kierownictwem, najlepiej jest, gdy wszystkie potrzebne szczegóły będą podzielone pomiędzy pary wywiadowców tak, by każda para miała swoje szczegóły do zaobserwowania, w parze zaś, by każdy robił obserwacje samodzielnie. W ten bowiem sposób wywiady pójdą szybciej z powodu podziału pracy a będą dostatecznie pewne, bo każdy szczegół będzie zanotowany przez dwóch wywiadowców.

Wzór okładki wzgl. stronicy tytułowej dla raportów wywiadowczych.

Komenda naczelna
 Okręg
 Komenda miejscowa
 L. p.
 Data ukończenia 191 . .

Raport wywiadowczy.

z wywiadu (ów)

przeprowadzonego (nych) $\frac{\text{dnia}}{\text{w czasie}}$ 191 . . .

na rozkaz

przez

Zawartość kartek

załączników, w tem

map

szkiców

fotografji

(Podobnie i „*Raport zmian*“).

Wzór raportu z wywiadów siły zbrojnej.

Miejscowość

Data 19

Załoga.

(według wskazówek na str. 24), nadto
mieszkania oficerów.

odwach i kordegardy

komunikacja w obrębie załogi

i t. d.

Koszary.

Rozmieszczenie koszar w danej miejscowości

(Według wskazówek na str. 20)

./ zał.

(tu dołączyć plany, szkice, fotografie i t. p).

Podpis wywiadowcy

